

Suomen yliopistokirjastojen neuvoston lausunto opetus- ja kulttuuriministeriön valmistelemasta hallituksen esitysluonnoksesta laeiksi yleisistä kirjastoista ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Lakiesitys uudeksi kirjastolaiksi ei koske tieteellisiä kirjastoja, mutta eri kirjastosektoreilla on yhteisiä intressejä ja uudelaiksiakin mahdollisuuksia yhteistyölle on löydettävissä. Toimintaympäristön nopeat muutokset, eritoten digitalisoituminen, ovat koko kirjastokenttään kohdistuvia haasteita.

Kirjastosektorit Suomessa toimivat yhdessä muodostaen kansallisen kirjastoverkon suomalaisten tietohuollon turvaamiseksi. Eri kirjastosektoreiden asiakkaat ovat myös osin yhteisiä. Tieteellisten kirjastojen asiakkaista etenkin opiskelijat käyttävät myös yleisiä kirjastoja.

Suomen yliopistokirjastojen neuvosto kiittää sitä, että hallituksen esitys on tulevaisuus- ja muutosmyönteinen. Yleisten kirjastojen mahdollisuudet edistää kansalaisten sivistys- ja kulttuuritarpeita yhdenvertaisesti on kuitenkin vastaisuudessakin turvattava. Yleiset kirjastot edistävät merkittävästi väestön ja yhteisöjen sosiaalista pääomaa.

Niin kunnalliset kuin yliopistokirjastotkin ovat tähän saakka olleet kaikille avoimia. Tämä ei ole itsestään selvää. Esimerkiksi ulkomaisten huippuyliopistojen kirjastojen porteilla on usein vartijat, jotka estävät muiden kuin yliopistolaisten sisäänpääsyn. Kustantajien asettamat lisensiointiehtot haittaavat myös Suomessa tieteellisen tiedon avointa ja esteetöntä käyttöä. Tieteellisen tiedon avoimuus on edellyttänyt korkean tason poliittisia päätöksiä sekä erillistä resursointia esimerkiksi Britanniassa ja Alankomaissa. Suomesta tieteellisen tiedon avoimuutta painottava maakohtainen mandaatti toistaiseksi puuttuu. Tieteellisen tiedon entistä laajamittaisempi avoimuus helpottaisi niin yliopistokirjastojen kuin yleisten kirjastojenkin palvelutehtävän toteuttamista.

Lakiesityksessä käytetään kattonimikettä "korkeakoulukirjastot", kun viitataan ammattikorkeakoulukirjastoihin ja yliopistokirjastoihin. Yliopistokirjastojen neuvosto esittää, että lakiehdotus olisi tässä suhteessa nyansoidumpi eli että siinä mainittaisiin molemmat kirjastosektorit omalla nimellään.

Suomen yliopistokirjastojen neuvoston puolesta

Kimmo Tuominen (puheenjohtaja)